

Handläggare: Gunilla Schedin

Tfn: 508 09 015

Till Norrmalms stadsdelsnämnd

Rutinerna för debitering av avgifter och uppsägning av plats inom barnomsorgen - svar på remiss från revisionskontoret

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Annette Luengo
avdelningschef

Sammanfattning

Revisionskontoret har granskat rutinerna för avgiftsdebitering och uppsägning av plats inom barnomsorgen vid fem stadsdelsnämnder, däribland Norrmalm. Granskningen visar att det finns vissa brister bl.a. vad gäller rutinerna för omprövning av avgiften.

Förvaltningen delar helt revisionskontorets uppfattning om att såväl avgiftsdebitering som uppsägning av plats inom barnomsorgen ska ske i enlighet med gällande lagstiftning och stadens riktlinjer. För att underlätta handläggningen och minska risken för att stadsdelsförvaltningarna sinsemellan utvecklar olika rutiner är det, som revisionskontoret framhåller, viktigt att stadens riktlinjer förtydligas.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom planeringsavdelningen på uppdrag av barn- och ungdomsavdelningen.

Bakgrund

Revisionskontoret granskade under år 2004 avgiftsdebiteringen inom barnomsorgen vid två stadsdelsnämnder med anledning av införandet av det nya verksamhetssystemet BOSKO och konstaterade att det fanns stora skillnader i den manuella hanteringen av placerings- och inkomstuppgifter. I samband med löpande granskningar samma år konstaterades också att rutinerna för uppsägning av plats inom barnomsorgen fungerade bristfälligt vid vissa stadsdelsnämnder.

Mot bakgrund av detta har rutinerna för avgiftsdebitering och uppsägning av plats nu granskats vid ytterligare fem stadsdelsnämnder, Rinkeby, Norrmalm, Kungsholmen, Farsta och Älvsjö. Revisionskontoret har, med anledning av den genomförda granskningen, begärt yttrande från de fem stadsdelsnämnderna. Yttrandet ska vara revisionskontoret tillhanda senast den 31 maj 2006. Revisionskontorets rapport bifogas.

Granskningens syfte har varit att bedöma om:

- rutinerna för handläggning av placerings- och avgiftsuppgifterna samt uppsägning av plats p.g.a. obetalda avgifter fungerar på ett likartat sätt
- stadsdelsnämndernas delegationsordningar är ändamålsenliga
- den interna kontrollen fungerar avseende de granskade rutinerna

Urvalet för granskningen av rutinerna för *avgiftsdebitering* har omfattat sammanlagt 70 ärenden. Vad gäller rutinerna för *uppsägning av plats* har revisionskontoret granskat de sammanlagt 14 uppsägningar som handlagts under de senaste åren vid de fem stadsdelsnämnderna.

Sammanfattning av granskningen

Revisionskontoret konstaterar att flera lagar och centrala beslut i staden reglerar vad som gäller på området i fråga om handläggning av avgiftsdebitering och uppsägning av plats p.g.a. obetalda räkningar inom barnomsorgen. Enligt revisionskontoret saknas dock i vissa fall övergripande riktlinjer för hur lagarna och besluten ska tillämpas i praktiken. Det finns bl.a. en otydlighet i taxan vad gäller avgiften för fyra- och femåriga förskolebarn samt för barn med behov av särskilt stöd.

Revisionskontoret anser därför att kommunstyrelsen bör fastställa tydliga riktlinjer för handläggning av avgiftsdebitering och uppsägning av plats

och att taxan bör förtydligas både vad gäller fyra- och femåriga förskolebarn och barn med behov av särskilt stöd.

Stadsdelsnämndernas delegationsordningar

Granskningen visar att det finns vissa brister, i vissa fall direkt felaktigheter i de granskade stadsdelsnämndernas delegationsförteckningar.

Några stadsdelsnämnders delegation av besluten om "barns rätt att behålla sin plats p.g.a. särskilda behov" är inte helt entydiga och i något fall saknas hänvisning gällande lagrum. I vissa delegationsordningar ingår inte heller beslut om förtur till förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Det finns också olikheter nämnderna emellan vad gäller skyldigheten att anmäla delegationsbeslut.

Enligt revisionskontorets bedömning visar bristerna i de granskade stadsdelsnämndernas delegationsordningar att det behövs en systematisk genomgång och en gemensam mall för hur beslut om tilldelning av plats och uppsägning av plats ska utformas. Revisionskontoret anser också att samtliga delegationsbeslut ska anmälas i nämnden.

Rutiner för avgiftsdebitering

Barnomsorgsavgiften grundar sig på uppgifter från en placerings- och inkomstblankett. Granskningen visar att samtliga blanketter varit underskrivna av föräldern / föräldrarna, däremot inte av handläggaren annat än i en av de granskade stadsdelsnämnderna. I de övriga nämnderna har handläggaren endast signerat blanketten.

De granskade stadsdelsnämnderna saknar skriftliga rutiner för hur omprövning av avgiften ska ske. Granskningen visar även att den rutin som tillämpas, varierar nämnderna emellan och att inkomstuppgifterna i vissa fall varit flera år gamla.

Vad gäller egna företagare och andra familjer med ojämna inkomstflöden har flertalet stadsdelsnämnder inte systematiskt kontrollerat om den taxerade inkomsten stämmer överens med den inkomst som den preliminära avgiften grundar sig på. Enligt kommunfullmäktiges beslut ska dessa familjers inkomster kontrolleras årligen i efterskott.

Enligt revisionskontorets bedömning fungerar rutinerna för avgiftsdebiteringen tillfredställande i samband vid tilldelning av plats. Vad gäller kontroll av avgiftsgrundande uppgifter anser revisionskontoret att omprövning bör ske varje år av samtliga familjers uppgifter.

När det gäller egna företagare och familjer med ojämna inkomster kan avgiften fastställas preliminärt. Det finns dock en otydlighet i tillämpnings-

föreskrifterna och därmed risk för olika tillämpningar. Kontrollen måste enligt revisionskontoret ske rutinmässigt för alla med ojämna inkomster.

Rutiner för uppsägning av plats p.g.a. obetalda räkningar

Enligt kommunfullmäktiges beslut om barnomsorgstaxa kan platsen sägas upp efter två obetalda räkningar och sedvanliga påminnelseåtgärder. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling kan däremot inte sägas upp från sin plats.

Rutinerna för handläggning av uppsägningsärenden varierar vid de fem granskade stadsdelsnämnderna. Endast två av nämnderna har skriftliga rutiner för handläggning.

Av de fjorton granskade ”uppsägningsärendena” har sju lett till uppsägning. Beslutsdokumentationen i dessa ärenden varierar. Motivering till beslutet ska framgå av ”beslutsblanketten”, något som dock saknades i de granskade ärendena. Det fanns även en del rent felaktiga uppgifter på blanketterna, exempelvis att beslutet inte kan överklagas.

Av dokumentationen framgick inte heller om man, i enlighet med skollagen, undersökt om de uppsagda barnen har haft särskilda skäl för att få ha kvar platsen. I tre fall har barnet haft kvar sin plats trots att de blivit uppsagda. Något formellt beslut om att barnet p.g.a. behov av särskilt stöd haft rätt att ha kvar platsen fanns inte och inte heller någon som visade att beslutet om uppsägning återkallats.

Granskningen visade att handläggningen av en uppsägning ofta tar förhållandevis lång tid och att köhandläggarens kommunikation med förskolan / skolan och individ- och familjeomsorgen fungerar bristfälligt vid flera av de granskade stadsdelsnämnderna.

Enligt revisionskontorets bedömning finns det allvarliga brister i rutinerna för uppsägning av plats. Det finns också brister hos den handläggande personalen vad gäller kunskaper om regelverket.

De granskade nämnderna har heller inte tillräcklig dokumentation i dessa ärenden och i något fall är beslutsdokumentationen felaktig. Enligt revisionskontoret bör information lämnas om att beslutet kan laglighetsprövas. Av rättssäkerhetsskäl bör det av beslutet även framgå att man gjort en prövning av om barnet har behov av särskilt stöd.

Revisionskontoret anser att det ur rättsäkerhetssynpunkt inte är acceptabelt att beslut om uppsägning inte anmälts till nämnden. I de fall barnet bedöms ha särskilda behov av platsen, måste detta utredas och ett särskilt beslut fattas. Av beslutsdokumentationen ska framgå att en utredning gjorts som

underlag för beslutet. Enligt revisionskontoret är det oacceptabelt att barn, som har sagts upp från sin plats, får gå kvar i utan att beslutet om uppsägning återkallas.

Enligt revisionskontorets sammanfattande bedömning behövs såväl utbildning som tydliga övergripande riktlinjer för handläggningen av uppsägning av platser inom barnomsorgen.

Stadsdelsnämndernas system för intern kontroll

Revisionskontoret har konstaterat att en av de fem granskade nämnderna inte fattat beslut om något system för intern kontroll. Två av de granskade nämnderna har fastslagit att linjeansvariga chefer har ansvar för den löpande internkontrollen inom sitt verksamhetsområde. I de två övriga saknas den typen av beslut. Ingen av de ansvariga cheferna har genomfört systematiska kontroller av handläggningsrutinerna för avgiftsdebitering och uppsägning av plats inom barnomsorgen.

Enligt revisionskontoret måste stadsdelsnämnderna ha internkontrollsystem som säkerställer att löpande kontroller av handläggningsrutinerna görs. Det är särskilt viktigt att de chefer som svarar för handläggningen av uppsägning av plats, aktivt försäkras sig om att handläggningen följer lagar och regler inom arbetsområdet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar helt revisionskontorets uppfattning om att såväl avgiftsdebitering som uppsägning av plats inom barnomsorgen ska ske i enlighet med gällande lagstiftning och stadens riktlinjer. För att underlätta handläggningen och minska risken för att stadsdelsförvaltningarna sinsemellan utvecklar olika rutiner är det, som revisionskontoret framhåller, viktigt att stadens riktlinjer förtydligas.

Som framgår av rapporten anser revisionskontoret att alla delegationsbeslut ska anmälas i nämnden. Enligt nu gällande delegationsbestämmelser för Norrmalms stadsdelsnämnd är det endast beslut om uppsägning av plats som ska anmälas och i detta fall inte till nämnden utan till sociala delegationen. Beslut om förtur till plats respektive rätt att behålla plats på grund av behov av särskilt stöd ska enligt aktuella delegationsbestämmelser inte anmälas. Förvaltningen kommer att föreslå nämnden att delegationsbestämmelserna ändras i överensstämmelse med revisionskontorets anvisningar.

Som revisionskontoret påpekar saknas skriftliga rutiner för omprövning av avgiften. Detta har nu åtgärdats. Förvaltningen är medveten om att det funnits vissa brister när det gäller omprövning av avgiften. Anledningen till detta var att man i samband med övergången till det databaserade

verksamhetssystemet BOSKO inte fanns någon funktion för att justera avgiften. Förvaltningen valde därför i det läget att senarelägga omprövningen. Omprövning av avgiften görs nu i enlighet med stadens föreskrifter, d.v.s. en gång om året.

Förvaltningen vill framhålla att, av de cirka 3 300 familjer som har barnomsorgsplats på Norrmalm, är det endast ca 600 som betalar en avgift som understiger maxtaxan. Erfarenheten visar att de familjer, vars inkomster förändras på ett sätt som motsvarar en lägre avgift, mycket snart hör av sig till förvaltningen för att få avgiften sänkt. I viss utsträckning görs kontroller hos skattemyndigheten av om den taxerade inkomsten överensstämmer med de inkomstuppgifter föräldrarna lämnat.

När det gäller egna företagare eller familjer med ojämna eller osäkra inkomstflöden kontrolleras alltid om den taxerade inkomsten överensstämmer med den inkomst som lagts grund för den preliminära avgiften. Detta sker inom ramen för den årliga omprövningen av avgifter.

Norrmalm är en av de två granskade stadsdelsnämnderna som har skriftliga rutiner för handläggning av uppsägning av plats. Under de senaste två åren har dock inget beslut om uppsägning av barnomsorgsplats fattats. Förvaltningen följer strikt stadens riktlinjer vad gäller uppsägning, vilket betyder att man efter två månaders utebliven betalning, skickar ett brev till familjen och upplyser om att det finns risk för att platsen kommer att sägas upp om avgiften inte betalas. I de fall frågan om uppsägning har aktualiserats har antingen familjen själv sagt upp platsen eller en bedömning gjorts av att barnet på grund av behov av särskilt stöd berättigats att ha kvar sin plats.

Inom Norrmalms stadsdelsförvaltning finns ett bra samarbete mellan förskola / skola och socialtjänsten när det gäller frågan om bedömning av om ett barn på grund av behov av särskilt stöd ska ges förtur, respektive rätt att vid obetalda avgifter ha kvar sin plats. Förvaltningen delar revisionskontorets uppfattning om vikten av dokumentation i dessa ärenden och att det av dokumentationen framgår att frågan om behov av särskilt stöd prövats och, i de fall det är aktuellt, att också beslut om särskilt stöd har fattats.

Bilaga

Revisionskontorets rapport angående rutiner för debitering av avgifter och uppsägning av plats inom barnomsorgen.